

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 642/2023-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] zastúpenej Advokátska kancelária TIMAR & partners, s.r.o., P. Pázmaňa 2367/17A, Šaľa, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B1-17C/25/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B1-17C/25/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. B1-17C/25/2018 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **4 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Bratislava IV **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **525,85 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručanou ústavnému súdu 23. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní sp. zn. B1-17C/25/2018. Žiada prikázať mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov a o priznanie finančného zadosťučinenia 5 000 eur a náhrady trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 642/2023-14 zo 7. decembra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie.

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

3. Sťažovateľka vystupuje ako žalobkyňa v napadnutom konaní vedenom pred mestským súdom o uplatnenom nároku na zaplatenie 50 779,63 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody spôsobenej trestným činom. Žaloba bola podaná 7. augusta 2018, teda od jej podania uplynulo viac ako 5 rokov, pričom k náprave stavu v napadnutom konaní nedošlo ani na základe opakovaných sťažností na prietahy v konaní podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Existencia prietáhov síce bola opakovane konštatovaná, to však nevedlo k odstráneniu protiprávneho stavu zo strany vo veci konajúcich zákonných sudcov. Sťažovateľka popísala priebeh napadnutého konania a zdôraznila, že ide o spor o náhradu škody na zdraví, pričom v dôsledku škodovej udalosti sa stala invalidnou, teda ide o také objektívne skutočnosti, ktoré mali konajúcemu súdu indikovať potrebu prednostného prejednávania a rozhodnutia veci.

4. Sťažovateľka tiež uviedla, že prejednávaná vec nie je skutkovo ani právne náročná. V konaní bola od počiatku aktívna, na podania súdu reagovala, riadne preberala zásielky, nikdy nedala dôvod na odročenie alebo zrušenie pojednávania a žiadala súd o odstránenie prietáhov.

III.

Vyjadrenie mestského súdu, replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

5. Mestský súd uviedol chronologický prehľad jednotlivých úkonov v napadnutom konaní a konštatoval, že už zo samotného predmetu konania je zrejmé, že nejde o skutkovo a práve jednoduchý spor. Vo veci došlo viackrát k zmene zákonného sudcu, čo najviac prispelo k celkovej dĺžke konania, a z tohto dôvodu bol 21. februára 2022 a 30. januára 2023 zrušený termín pojednávania.

6. Mestský súd poukázal tiež na to, že 18. januára 2023 sťažovateľka zmenila žalobný petít a 8. marca 2023 žalovaná 2 oznámila uzatvorenie zmluvy o predaji časti podniku, s čím sa musel procesne vysporiadať. Rozhodnutiu vo veci samej toho času bráni potreba znaleckého dokazovania, ktoré bude nariadené po zložení preddavku na trovy znaleckého dokazovania.

III.2. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka uviedla, že zmeny zákonných sudcov spôsobujúce predĺženie napadnutého konania nemôžu byť na jej ťarchu. Úkony súdu z 19. januára 2024 smerujúce k nariadeniu znaleckého dokazovania boli vykonané až po tom, ako bola súdu doručená jej ústavná sťažnosť.

8. Sťažovateľka sa nestotožňuje ani s tvrdením, že nejde o skutkovo a právne jednoduchý spor. Pri žalobách o náhradu škody, pokiaľ ide o právne posúdenie, sa vychádza už z ustálenej súdnej

praxe, ktorá je dlhodobá a konštantná. Nejde ani o skutkovo náročný spor, keďže porušenie právnych predpisov je nesporne dané vzhľadom na to, že žalovaná 1 bola už právoplatne uznaná za vinnú za spôsobenú dopravnú nehodu (ktorou bola spôsobená škoda na zdraví sťažovateľky) a táto skutočnosť je pre konajúci súd záväzná.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

12. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke ide o nárok na náhradu škody na zdraví spôsobenej trestným činom, čo patrí k štandardnej rozhodovacej činnosti súdov. Čo sa týka skutkovej stránky, možno pripustiť istú mieru skutkovej zložitosti veci vyplývajúcu predovšetkým z potreby vykonať znalecké dokazovanie.

13. Pokiaľ ide o význam sporu pre sťažovateľku v súvislosti s potrebou rýchlosti rozhodovania, predmet konania má pre ňu mimoriadny význam, čo si vyžaduje zvýšenú starostlivosť súdov, preto je dĺžka tohto konania posudzovaná prísnejšie. Ide o konanie vyžadujúce osobitnú rýchlosť konania, podobne ako pracovnoprávne spory, spory týkajúce sa sociálneho zabezpečenia či osobného statusu.

14. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietáhom.

15. Napokon ústavný súd hodnotil postup mestského súdu [resp. Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) ako jeho právneho predchodcu] z hľadiska existencie zbytočných prietahov v doterajšom priebehu napadnutého konania. Od zaslania príslušných vyjadrení okresným súdom 1. augusta 2019 ostal súd nečinný vyše 6 mesiacov, do 14. februára 2020, kedy bola vyzvaná žalovaná 2 na oznámenie, či došlo z jej strany po začatí konania k úhrade niektorého zo žalovaných nárokov. Od oznámenia žalovanej 2 na uvedenú výzvu 4. marca 2020 ostal okresný súd opäť nečinný, a to vyše 9 mesiacov, keď ďalšie úkony vykonal až 10. decembra 2020. Po vykonaní týchto úkonov nastalo ďalšie obdobie nečinnosti súdu v dĺžke takmer 11 mesiacov, keď až 4. novembra 2021 nariadil termín pojednávania na 21. február 2022.

16. Vec bola 26. januára 2022 pridelená novému zákonnému sudcovi. Termín pojednávania bol preto zrušený. Zákonný sudca bol uznesením z 23. marca 2022 vylúčený z pojednávania a rozhodovania predmetného sporu. Vec bola 13. apríla 2022 pridelená novému zákonnému sudcovi, ktorý 3. októbra 2022 nariadil termín pojednávania na 30. január 2023. Následne bola vec 18. januára 2023 pridelená opäť novému zákonnému sudcovi, ktorý 25. januára 2023 uvedený termín pojednávania zrušil a 2. februára 2023 vydal uznesenie o pripustení zmeny žaloby. Z popísaných skutočností vyplýva, že súd vo veci nekonal od januára 2022 do 2 februára 2023, teda približne jeden rok.

17. Súd bol nečinný aj po predložení otázok pre znalca 17. mája 2023 zo strany žalovaných, a to až do 19. januára 2024, keď uznesením uložil povinnosť žalovaným zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. V tomto prípade nečinnosť súdu trvala 8 mesiacov.

18. Na základe uvedených skutočností predstavuje celková doba nečinnosti okresného súdu (resp. následne mestského súdu) približne 3 roky a 10 mesiacov.

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného, resp. mestského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, prikázal podľa čl. 127 ods. 2 ústavy mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

22. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 5 000 eur, čo odôvodnila tým, že sama nedala žiadny dôvod na vznik neprimeraných prietahov v konaní, tiež charakterom konania, v ktorom ide o rozhodovanie o nároku na náhradu škody na zdraví, ktorá vznikla v dôsledku trestného činu, čo malo súdu indikovať, že ide o konanie prednostné. Dôvodom je aj nečinnosť konajúceho súdu napriek tomu, že v spore bolo opakovane konštatované porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez prietahov s prísľubom konania a ospravedlnením, čo však nezabránilo súdu v opakovanom porušení práva sťažovateľky bez jeho reálnej sebareflexie. Sťažovateľka je toho názoru, že iba konštatovanie porušenia práva ústavným súdom by zostalo bez reálnej odozvy zo strany konajúceho súdu.

23. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným, resp. mestským súdom, ako aj na jeho už uvedenú neodôvodnenú nečinnosť, berúc do úvahy predmet konania na súde a jeho mimoriadny význam pre sťažovateľku, správanie sťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie 4 000 eur pre sťažovateľku za primerané finančné zadost'učinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadost'učinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľky nevyhovel.

V.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Náhradu za úkon právnej služby – repliku sťažovateľky doručení ústavnému súdu 6. februára 2024, ústavný súd nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za prispievajúci k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

26. Sťažovateľkou uplatnená suma trov konania neprevyšuje sumu vypočítanú ústavným súdom, preto ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v požadovanej sume 525,85 eur.

27. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. marca 2024

Robert Šorl
predseda senátu